

Briuselis, 2019 m. liepos 2 d.
(OR. en)

10166/19

ECOFIN 621
UEM 224
SOC 473
EMPL 362
COMPET 502
ENV 593
EDUC 308
RECH 341
ENER 345
JAI 703
FSTR 124
REGIO 160

PRANEŠIMAS

---

nuo: Tarybos generalinio sekretoriato

kam: Nuolatinių atstovų komitetui / Tarybai

Komisijos dok. Nr.: 9937/19 - COM(2019) 513 final

Dalykas: Rekomendacija dėl TARYBOS REKOMENDACIJOS dėl 2019 m. Kipro nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Kipro stabilumo programos

---

Delegacijoms pridedamas pirmiau nurodytas Komisijos pasiūlymu (dok. COM(2019) 513 final) grindžiamas Tarybos rekomendacijos projektas, kurį peržiūrėjo ir dėl kurio susitarė įvairūs Tarybos komitetai.

TARYBOS REKOMENDACIJA

... m. ... .. d.

dėl 2019 m. Kipro nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Kipro stabilumo programos

EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo¹, ypač į jo 5 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdama į 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominių disbalansų prevencijos ir naikinimo², ypač į jo 6 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

---

¹ OL L 209, 1997 8 2, p. 1.

² OL L 306, 2011 11 23, p. 25.

kadangi:

- (1) 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija priėmė metinę augimo apžvalgą, kuria pradedamas 2019 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras. Ji tinkamai atsižvelgė į 2017 m. lapkričio 17 d. Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos paskelbtą Europos socialinių teisių ramstį. 2019 m. kovo 21 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino metinėje augimo apžvalgoje nustatytus prioritetus. 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija pagal Reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 taip pat priėmė įspėjimo mechanizmo ataskaitą, kurioje Kipras nurodytas kaip viena iš valstybių narių, dėl kurios bus parengta nuodugni apžvalga. Tą pačią dieną Komisija taip pat priėmė rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos; tą rekomendaciją Europos Vadovų Taryba patvirtino 2019 m. kovo 21 d. 2019 m. balandžio 9 d. Taryba priėmė rekomendaciją dėl euro zonos ekonominės politikos³ (2019 m. euro zonai skirta rekomendacija), kurioje pateiktos penkios rekomendacijos euro zonai (rekomendacijos euro zonai);
- (2) kaip valstybė narė, kurios valiuta yra euro, atsižvelgdama į glaudžias ekonominės ir pinigų sąjungos šalių ekonomikos sąsajas, Kipras turėtų užtikrinti, kad 2019 m. euro zonai skirta rekomendacija, kaip nurodyta toliau išdėstytose 1–5 rekomendacijose, būtų visiškai ir laiku įgyvendinta. Visų pirma, administracinės naštos mažinimo priemonės padės įgyvendinti pirmą euro zonai skirtą rekomendaciją dėl verslo aplinkos ir našumo didinimo siekiant perbalansuoti euro zoną; sutelkus su investicijomis susijusią ekonominę politiką į konkrečias sritis, bus lengviau įgyvendinti antrą euro zonai skirtą rekomendaciją dėl investicijų rėmimo; mokesčių priemonės ir priemonės, kuriomis siekiama gerinti įgūdžius, padės įgyvendinti trečią euro zonai skirtą rekomendaciją dėl kovos su agresyviu mokesčių planavimu ir darbo rinkos veikimo, o priemonės, kuriomis siekiama pagerinti turto valdymo įmonės veiklą, padės įgyvendinti ketvirtą euro zonai skirtą rekomendaciją dėl neveiksnių paskolų mažinimo;

---

³ OL C 136, 2019 4 12, p. 1.

- (3) 2019 m. vasario 27 d. paskelbta 2019 m. Kiprui skirta ataskaita. Joje įvertinta Kipro pažanga, padaryta įgyvendinant 2018 m. liepos 13 d. Tarybos priimtas konkrečiai šaliai skirtas rekomendacijas⁴, tolesni veiksmai, kurių Kipras ėmėsi atsižvelgdamas į ankstesniais metais priimtas konkrečiai šaliai skirtas rekomendacijas, ir Kipro pažanga siekiant nacionalinių tikslų pagal strategiją „Europa 2020“. Į ją įtraukti ir nuodugnios apžvalgos pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 5 straipsnį rezultatai, kurie taip pat buvo paskelbti 2019 m. vasario 27 d. Remdamasi savo analize, Komisija padarė išvadą, kad Kipre yra susidaręs perviršinis makroekonominis disbalansas. Visų pirma labai svarbu, kad valstybė narė mažintų didelę susikaupusią privačiojo sektoriaus, valstybės ir išorės skolą ir neveiksnių paskolų kiekį;
- (4) 2019 m. nacionalinę reformų programą Kipras pateikė 2019 m. balandžio 15 d., o 2019 m. stabilumo programą – 2019 m. balandžio 30 d. Siekiant atsižvelgti į jų tarpusavio sąsajas, abi programos vertintos vienu metu;
- (5) į atitinkamas konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas atsižvelgta sudarant 2014–2020 m. Europos struktūrinių ir investicijų fondų (toliau – ESI fondai) programas. Kaip numatyta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1303/2013⁵ 23 straipsnyje, Komisija, gali paprašyti valstybės narės peržiūrėti savo partnerystės sutartį ir susijusias programas bei pasiūlyti jų pakeitimus, jei tai būtina siekiant remti atitinkamų Tarybos rekomendacijų įgyvendinimą. Kaip naudotūsi šia nuostata, Komisija išsamiau nurodė priemonių, kuriomis ESI fondų veiksmingumas siejamas su patikimu ekonomikos valdymu, taikymo gairėse;

---

⁴ OL C 320, 2018 9 10, p. 55.

⁵ 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondui, Europos žemės ūkio fondui kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondui bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondui, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondui ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondui taikytinos bendrosios nuostatos ir panaikinas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006 (OL L 347, 2013 12 20, p. 320).

(6) šiuo metu Kiprui taikoma Stabilumo ir augimo pakto prevencinė dalis. 2019 m. stabilumo programoje numatoma, kad valdžios sektoriaus balansas, kuris 2018 m. buvo 4,8 % bendrojo vidaus produkto (BVP) deficitas ir todėl viršijo Sutartyje nustatytą 3 % BVP pamatinę vertę, 2019 m. bus 3,0 % BVP nominalus perteklius, o programos laikotarpiu – didesnis nei 2,0 % BVP nominalus perteklius. Remiantis perskaičiuotu struktūriniu balansu⁶, vidutinės trukmės biudžeto tikslą – struktūriniu požiūriu subalansuotą biudžetą – planuojama pasiekti 2019–2022 m. 2018 m. valdžios sektoriaus bendrosios skolos santykis su BVP padidėjo maždaug iki 102,5 % BVP; numatoma, kad 2019 m. jis sumažės iki 95,7 %, o tada toliau nuolatos mažės ir iki 2022 m. pasieks 77,5 %, kaip numatoma pagal 2019 m. stabilumo programą. Makroekonominis scenarijus, kuriuo grindžiamos tos biudžeto projekcijos, yra tikėtinas. Yra rizikos, kad stabilumo programoje pateiktos makroekonominės ir biudžeto prielaidos pablogės, daugiausia dėl išorės pokyčių, taip pat dėl galimo fiskalinio Teismo sprendimų poveikio ankstesnėms fiskalinėms reformoms ir valstybinių ligoninių finansavimo poreikių pirmaisiais nacionalinės sveikatos priežiūros sistemos metais. Komisijos 2019 m. pavasario prognozėje numatoma, kad valdžios sektoriaus balansas 2019 m. pasieks 3,0 % BVP perteklių, o 2020 m. – 2,8 % BVP perteklių. Remiantis Komisijos 2019 m. pavasario prognoze, numatoma, kad struktūrinis balansas 2019 m. bus 1,1 % BVP, o 2020 m. – 0,7 % BVP, taigi toliau viršys vidutinės trukmės biudžeto tikslą. Prognozuojama, kad 2019 ir 2020 m. Kipras laikysis skolos taisyklės. Apskritai Taryba mano, kad pagal prognozę 2019 ir 2020 m. Kipras turėtų laikytis Stabilumo ir augimo pakto nuostatų;

---

⁶ Pagal ciklą pakoreguotas balansas atėmus vienkartinės ir laikinąsias priemones, Komisijos perskaičiuotas taikant bendrai sutartą metodiką.

- (7) 2019 m. birželio 5 d. Komisija paskelbė ataskaitą, parengtą pagal SESV 126 straipsnio 3 dalį, nes, remiantis pateiktais duomenimis, 2018 m. nominalus deficitas neatitiko Sutartyje nustatytos 3 % BVP pamatinės vertės. Ataskaitoje padaryta išvada, kad tolesnių veiksmų, lemiančių sprendimą dėl perviršinio deficito, imtis nereikėtų. Nepaisant tam tikros pažangos, susijusios su e. valdžios paslaugomis, viešojo administravimo ir vietos valdžios neveiksmingumas išlieka problema. Tai daro poveikį verslo aplinkai. Dar nepriimti šiai problemai spręsti skirti pagrindiniai pasiūlymai dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų. Tarp jų – įstatymų dėl viešojo administravimo ir vietos valdžios institucijų reformos projektai. Dėl valstybės valdomų įmonių valdymo trūkumų gali lengvai susikaupti viešieji neapibrėžtieji įsipareigojimai ir gali būti varžomas pajėgumas investuoti į pagrindines viešąsias paslaugas, kaip antai telekomunikacijų ir energijos. Viešojo sektoriaus darbo užmokesčio išlaidų apribojimas, kuris buvo reikšmingas fiskalinio konsolidavimo Kipre veiksnys, pateisina tolesnį tokių veiksmų taikymą;
- (8) kad mokesčių sistemos taptų veiksmingesnės ir teisingesnės, labai svarbu kovoti su agresyviu mokesčių planavimu, kaip pripažinta 2019 m. euro zonai skirtoje rekomendacijoje. Mokesčių mokėtojų agresyvaus mokesčių planavimo strategijų šalutinis poveikis kitoms valstybėms narėms skatina imtis koordinuotų nacionalinės politikos priemonių, kurios papildytų Sąjungos teisės aktus. Kipras ėmėsi priemonių kovoti su agresyviu mokesčių planavimu, tačiau atsižvelgiant į aukštą dividendų ir palūkanų mokėjimų (kaip BVP dalies) lygį galima daryti prielaidą, kad agresyviu mokesčių planavimu užsiimančios bendrovės galbūt naudojasi Kipro mokesčių taisyklėmis. Kadangi Kipre įsikūrusių įmonių atliekami dividendų, palūkanų ir, daugeliu atveju, autorinių atlyginimų mokėjimai į užsienį trečiųjų valstybių rezidentams (t. y. mokėjimai, kuriuos Sąjungos rezidentai atlieka trečiųjų valstybių rezidentams) išskaičiuojamaisiais mokesčiais neapmokestinami, tie mokėjimai, jei jie nėra apmokestinami ir gavėjo šalyje, gali būti neapmokestinami iš viso. Kai tokių mokesčių nėra ir kai galioja rezidavimo vietos pelno mokesčių taisyklės, gali būti sudaromos palankios sąlygos agresyviai planuoti mokesčius. Sąlyginių palūkanų atskaitymo tvarka turi būti atidžiai stebima, kad būtų užkirstas kelias ja piktnaudžiauti siekiant agresyviai planuoti mokesčius. Galiausiai, pagal Investuotojų natūralizacijos Kipre išimties tvarka sistemą ir Leidimo gyventi įsigijimo investuojant sistemą suteikiama galimybė naudotis mažu fizinių asmenų mokesčio tarifu, taikytinu pajamoms iš užsienio finansinio turto, ir nereikalaujama, kad asmuo daug laiko praleistų sistemą siūlančioje šalyje. Jos yra įtrauktos į EBPO sąrašą kaip keliančios potencialiai didelę riziką, kad jomis gali būti netinkamai pasinaudota siekiant apeiti automatinių finansinių sąskaitų informacijos mainų standartus;

- (9) vykdančią visapusišką neveiksnių paskolų strategiją buvo įgyvendintos svarbios priemonės. Dėl to bankų sektoriuje labai sumažėjo neveiksnių paskolų: daugiausia dėl banko „Cyprus Cooperative Bank“ pardavimo ir likvidavimo, taip pat dėl jo neveiksnių paskolų portfelio perdavimo valstybės valdomai turto valdymo bendrovei. Be to, buvo patobulintas paskolų pardavimo įstatymas ir priimtas paskolų pakeitimo vertybiniais popieriais įstatymas. Siekiant maksimaliai padidinti pajamas iš turto pardavimo ir galiausiai padėti sumažinti privačiojo sektoriaus skolą, labai svarbu, kad valstybės valdomos turto valdymo bendrovės valdymo struktūra būtų veiksminga, valdymas – itin specializuotas, veikla – nepriklausoma nuo Kipro valstybės, o aiškiai apibrėžti tikslai atitiktų Vyriausybės prisiimtus įsipareigojimus, susijusius su valstybės pagalbos sprendimu dėl banko „Cyprus Cooperative Bank“ pardavimo, kurį patvirtino Europos Komisija. Be to, kadangi padaugėjo kreditų pirkimo įmonių, įskaitant valstybės valdomą turto valdymo bendrovę, ir ateityje planuojama parduoti daugiau neveiksnių paskolų portfelių, svarbu sukurti tinkamą kreditų pirkimo įmonių priežiūros sistemą. Draudimo ir pensijų fondų priežiūros institucijų valdymo ir administraciniai gebėjimai tebėra menki. Reikėtų skubiai baigti šių priežiūros institucijų integraciją. Apskritai kapitalo rinkų priežiūros sistema turi būti sustiprinta, atsižvelgiant į gana didelio masto tarpvalstybinę nebankinių finansinių paslaugų įmonių veiklą ir eksponentinį licencijuotų įmonių augimą per pastaruosius kelerius metus;
- (10) užimtumas auga, nedarbas mažėja, o viešųjų užimtumo tarnybų trumpalaikiai pajėgumai, skirti aktyviai remti užimtumui, pagerėjo. Tačiau ilgalaikis viešųjų užimtumo tarnybų tvarumas tebėra problema, nes papildomi darbuotojai įdarbinti tik dvejiems metams. 2018 m. nesimokančio, nedirbančio ar mokymuose nedalyvaujančio jaunimo dalis buvo viena didžiausių Sąjungoje. Mažas viešųjų užimtumo tarnybų veiksmingumas, ribota jų plėtra ir dalyvavimas aktyvumo skatinimo veikloje, siekiant padėti žmonėms rasti darbą, tebėra problema. Todėl yra galimybių sustiprinti informavimui ir aktyvumui skatinti skirtą paramą, siekiant sudaryti galimybes įsidarbinti, visų pirma jaunimui ir ilgalaikiams bedarbiams. Tai apima savarankiškos veiklos ir socialinės ekonomikos skatinimą, taip pat darbo rinkos įstaigų ir tarnybų modernizavimą, siekiant padėti žmonėms įgyti įgūdžių, kurie geriau atitiktų darbo rinkos poreikius;

- (11) kvalifikuotų darbuotojų trūkumas bei įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitiktis yra vienos pagrindinių verslo investicijų kliūčių, rodančių, kad reikia daugiau investuoti į neišnaudotas ir nepakankamai naudojamos potencialios darbo jėgos mokymą, geriau suderinti švietimo programas su darbo rinkos poreikiais ir investuoti į pritaikytą profesinio mokymo infrastruktūrą. Pažanga įgyvendinant esmines švietimo ir mokymo reformas, pavyzdžiui, mokytojų skyrimo ir vertinimo gerinimo, yra netolygi. Mokymosi rezultatai tebėra prasti, kaip ir dalyvavimas ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros sistemoje – ji namų ūkiams tapo sunkiau prieinama, nes jų pajamos per krizę mažėjo sparčiau nei vaikų priežiūros išlaidos. Tolesnės pastangos visais lygmenimis modernizuoti švietimo ir mokymo sistemą padės pagerinti švietimo rezultatus ir padidinti Kipro tvaraus augimo potencialą. Profesinio rengimo ir mokymo programų peržiūra yra daug žadantis žingsnis mažinant įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitiktį darbo rinkoje. Vis dėlto, atsižvelgiant į esamą aukštųjų mokyklų absolventų įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitiktį ir menką, visų pirma žemos kvalifikacijos asmenų, dalyvavimą suaugusiųjų mokymosi programose, būtina tobulinti kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo priemones;
- (12) Kipras padarė pažangą sveikatos priežiūros srityje: priėmė teisės aktus, kuriais įsteigiama nauja nacionalinė sveikatos priežiūros sistema. Naujosios sistemos tikslas – gerinti sveikatos priežiūros prieinamumą, užtikrinti visuotinę sveikatos apsaugą, sumažinti didelį mokėjimų savo lėšomis mastą ir padidinti priežiūros teikimo veiksmingumą viešajame sektoriuje. Kol sistema 2020 m. pradės veikti visu pajėgumu, reikia išspręsti didelius įgyvendinimo uždavinius ir patenkinti investicinius poreikius. Ir toliau, kaip numatyta, labai svarbu išlaikyti ilgalaikį sistemos tvarumą, be kita ko, užtikrinant valstybinių ligoninių finansinį ir veiklos savarankiškumą. Priemonės, kurių tikslas – modernizuoti ir gerinti sveikatos priežiūros, be kita ko, pirminės sveikatos priežiūros, teikėjų veiksmingumą, įdiegti e. sveikatos sistemą ir sukurti nacionalinę vaistų organizaciją, dar labiau sustiprintų sveikatos priežiūros sistemą. Ilgalaikės priežiūros lygis yra žemas ir jį tebekelia iššūkių, atsižvelgiant į visuomenės senėjimą;

- (13) prastas Kipro aplinkosauginis veiksmingumas verčia labai susirūpinti, ir šalis tebėra menkai apsaugota nuo klimato kaitos. Kipras turi iš esmės pagerinti savo atliekų tvarkymo sistemą ir žiedinę ekonomiką. Nuo 2014 m. atliekų susidarymas padidėjo ir tebėra gerokai didesnis už Sąjungos vidurkį. Dabartinės atliekų tvarkymo įmonės nepasiekia didelio perdirbimo lygio, o dėl ekonominių priemonių, pavyzdžiui, sąvartynų mokesčių, stokos perdirbimas yra ekonomiškai nepatrauklus. Vandentvarka, visų pirma miesto vietovėse, yra neveiksminga. Pagrindinė Kipro problema – vandens trūkumas ir kartu pernelyg didelis požeminio vandens ėmimo mastas. Kiek tai susiję su miestų nuotekomis, vis dar daug nuotekų išleidžiamos jų nesurinkus ar neišvalius – tik maždaug pusei visų nuotekų taikomas antrinis valymas. Didelį susirūpinimą kelia sausros ir vandens trūkumas, o nepakankamas politinis atsakas gali paveikti Kipro kaimo ekonomiką ir turizmą. Todėl, siekiant sušvelninti neigiamą klimato kaitos poveikį, išsaugoti ir atkurti gamtinę aplinką ir ilginiui užtikrinti tvarų ekonomikos augimą, Kiprui labai svarbu tvariai valdyti ir veiksmingai naudoti savo gamtos išteklius, taip pat griežčiau užtikrinti aplinkos ir klimato srities teisės aktų vykdymą;
- (14) Kipras gali daug geriau išnaudoti savo atsinaujinančiuosius energijos išteklius – ypač saulės – ir spręsti dabartinio neefektyvaus energijos vartojimo problemą. 2017 m. atsinaujinančiosios energijos dalis Kipre siekė 9,72 %, o 2020 m. tikslas – 13 %. Gyvenamieji ir komercinės paskirties pastatai, kurie, ypač miestuose, neturi šiluminės apsaugos arba ji yra nedidelė, yra didelis neefektyvaus energijos vartojimo šaltinis. Pagerintos pagrindinės investavimo į atsinaujinančiosios energijos sektorių sąlygos ir pradėtos taikyti kelios priemonės, įskaitant fotovoltinių sistemų įrenginius ir mažosioms ir vidutinėms įmonėms (MVI) bei namų ūkiams skirtas paramos schemas. Tačiau Kipras dar nepasinaudojo visomis savo didelėmis galimybėmis gaminti atsinaujinančiąją energiją, visų pirma iš saulės energijos šaltinių. Priklausomybė nuo vidaus kelių transporto kelia daug politinių iššūkių, visų pirma susijusių su pastangomis mažinti oro taršą ir išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį, taip pat lemia dideles spūstis miestuose piko valandomis ir keliuose į uostus ir iš jų. Kipras taip pat atsilieka pagal atsinaujinančiųjų energijos išteklių transporto sektoriuje naudojimo rodiklius (2016 m. jų dalis siekė 2,7 %) ir šaliai gali būti sunku iki 2020 m. pasiekti privalomą 10 % tikslą;

- (15) siekiant didinti našumą, būtina investuoti į skaitmeninę ekonomiką ir gerinti darbuotojų skaitmeninius įgūdžius. Kipro reitingas pagal Europos Komisijos 2019 m. skaitmeninės ekonomikos ir visuomenės indeksą (DESI) yra žemas. Vos 50 % 16–74 metų amžiaus Kipro piliečių turi pagrindinius skaitmeninius įgūdžius, o IRT specialistai, palyginti su visa Sąjunga, vis dar sudaro mažesnę darbo jėgos dalį (2,3 %, palyginti su 3,7 %), ir tai mažina skaitmeninės ekonomikos potencialą. Valdžios institucijos ir piliečiai internetu bendrauja mažai, tik 50 % Kipro piliečių reikalus tvarko internetu. E. prekybos rodiklis gerėja, bet vis dar yra žemesnis už Sąjungos vidurkį;
- (16) Kipras išlieka nuosaikus novatorius, o inovacijų diegimo rezultatai nuo 2010 m. suprastėjo. Viešojo ir privačiojo sektorių mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros išlaidos yra vienos mažiausių Sąjungoje ir tai trukdo mokslinių tyrimų centrams ir verslo sektoriui diegti inovacijas. Akademinės bendruomenės ir verslo atstovų sąveika taip pat labai ribota. Siekiant pagerinti Kipro ir visų pirma jo MVĮ konkurencingumą, labai svarbu didinti verslo sektoriaus pajėgumus diegti inovacijas ir didinti galimybes gauti finansavimą ir daugiausia investuoti į aiškiai apibrėžtas pažangiosios specializacijos sritis;
- (17) administracinė našta yra didelė, ypač siekiant inicijuoti strategines investicijas. Yra galimybių gerokai supaprastinti strateginių investicijų leidimų išdavimo procedūras, o atitinkami teisės aktai dar nepriimti;
- (18) įgyvendinant augimo veiksmų planą, padaryta tam tikra pažanga verslumo ir geresnių sąlygų MVĮ gauti finansavimą užtikrinimo srityse. Tačiau finansinės paramos priemonės mažosioms ir vidutinėms įmonėms vis dar daugiausia grindžiamos dotacijomis ir banko finansavimu, remiamu Sąjungos ir arba) nacionalinėmis lėšomis. Alternatyviais finansavimo šaltiniais, pavyzdžiui, rizikos kapitalu, nuosavo kapitalo finansavimu ir sutelktiniu finansavimu, Kipro įmonės ir toliau retai gali pasinaudoti. Geriau koordinuojant paramą verslui, ji galėtų būti geriau panaudojama. Daugeliu atvejų privatizacija, kurios tikslas – pritraukti našumą didinančių užsienio investicijų, yra pristabdyta ir tik keli privatizacijos projektai palaiapsniui įgyvendinami;

- (19) nuolatinis teisingumo sistemos neveiksmingumas toliau neigiamai veikia sutarčių vykdymo užtikrinimą ir neleidžia greitai išnagrinėti civilinių bei komercinių bylų ir ištirti sunkių nusikaltimų. Sudėtingos ir pasenusios civilinio proceso taisyklės ir silpnas teismų sprendimų vykdymo užtikrinimas neskatina bankų naudotis nemokumo ir nuosavybės teisės netekimo sistemomis savo neveiksnių paskolų kiekiui mažinti. Pradėtos įgyvendinti kelios reformos opiausioms teisingumo sistemos problemoms, visų pirma susijusioms su pasenusiomis civilinio proceso taisyklėmis, maža teismų specializacija ir skaitmeninimu, daugelio neišnagrinėtų bylų išaiškinimu ir teisėjų mokymosi visą gyvenimą galimybių stoka, spręsti; tačiau pažanga tebėra lėta. Reforma turėtų atitikti Vyriausybės priimtus įsipareigojimus, susijusius su valstybės pagalbos sprendimu dėl banko „Cyprus Cooperative Bank“ pardavimo, kurį patvirtino Europos Komisija. 2018 m. priimtos patobulintos nemokumo ir nuosavybės teisės netekimo sistemos. Ryžtingas naujų teisės aktų įgyvendinimas kartu užtikrinant veiksmingą teismų sistemą ir griežtesnį teismo sprendimų vykdymą turėtų padėti pagerinti skolų grąžinimo drausmę. Nacionalinė kovos su korupcija strategija taikoma nuo 2017 m. gruodžio mėn., o ją sustiprino 2019 m. gegužės mėn. Ministrų tarybos patvirtintas nacionalinis horizontalusis kovos su korupcija veiksmų planas. Parlamentui buvo pateikti įstatymų projektai dėl naujos nepriklausomos kovos su korupcija agentūros įsteigimo ir informatorių apsaugos, tačiau jie dar nepatvirtinti. Šie įstatymai padėtų sustiprinti nacionalinę kovos su korupcija sistemą. Kovos su korupcija reformas reikėtų pagreitinti sparčiai įgyvendinant kovos su korupcija veiksmų planą. Reikia apsaugoti prokuratūros nepriklausomumą ir stiprinti teisėsaugos pajėgumą;
- (20) nepaisant tam tikrų pastangų sumažinti vėlavimą išduodant nuosavybės teisių dokumentus, labai atsilieikama ir toliau. Vis dar struktūriškai neišspręsti nekilnojamojo turto sandorių sistemos (t. y. nuosavybės teisių dokumentų išdavimo ir šių teisių perleidimo) trūkumai. Tai labai svarbu siekiant palengvinti nuosavybės teisės netekimo procedūras ir sudaryti sąlygas likviduoti įkeistą turtą;

- (21) tam tikrus rekomendacijose nustatytus trūkumus, visų pirma 2019 m. šaliai skirtos ataskaitos D priede nurodytose srityse, turėtų padėti pašalinti 2021–2027 m. Sąjungos fondų programavimas. Tai suteiktų Kiprui galimybę atsižvelgiant į teritorinius skirtumus optimaliai panaudoti šiuos fondus nustatytuose sektoriuose. Kad šios investicijos būtų sėkmingos, svarbu stiprinti šalies administracinius gebėjimus valdyti šiuos fondus;
- (22) per 2019 m. Europos semestrą Komisija atliko išsamią Kipro ekonominės politikos analizę ir ją paskelbė 2019 m. šalies ataskaitoje. Be to, ji įvertino 2019 m. stabilumo programą, 2019 m. nacionalinę reformų programą ir tolesnius veiksmus, kurių Kipras ėmėsi atsižvelgdamas į ankstesniais metais jam skirtas rekomendacijas. Komisija įvertino ne tik jų svarbą tvariai Kipro fiskalinei ir socialinei bei ekonominei politikai, bet ir tai, kaip jie atitinka Sąjungos taisykles ir gaires, nes būtina stiprinti bendrą Sąjungos ekonomikos valdymą Sąjungos lygio priemonėmis prisidedant prie būsimų nacionalinių sprendimų;
- (23) atsižvelgdama į šį vertinimą, Taryba išnagrinėjo 2019 m. stabilumo programą ir laikosi nuomonės⁷, kad Kipras turėtų laikytis Stabilumo ir augimo pakto;
- (24) atsižvelgdama į Komisijos nuodugnios apžvalgos ir šio vertinimo rezultatus, Taryba išnagrinėjo 2019 m. nacionalinę reformų programą ir 2019 m. stabilumo programą. Jos rekomendacijos pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 6 straipsnį pateiktos toliau išdėstytose 1–5 rekomendacijose. Šios rekomendacijos taip pat padeda įgyvendinti 2019 m. euro zonai skirtą rekomendaciją, visų pirma pirmą, trečią ir ketvirtą rekomendacijas euro zonai,

---

⁷ Pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 5 straipsnio 2 dalį.

REKOMENDUOJA Kiprui 2019–2020 m. imtis šių veiksmų:

1. Patvirtinti pagrindines teisėkūros reformas, kuriomis būtų didinamas viešojo sektoriaus veiklos, visų pirma susijusios su viešojo administravimo veikimu, valstybės valdomų subjektų ir vietos valdžios institucijų valdymu, veiksmingumą. Taisyti mokesčių sistemos aspektus, kurie gali sudaryti palankesnes sąlygas asmenims ir tarptautinėms įmonėms agresyviai planuoti mokesčius, visų pirma pasinaudojant tarptautinių įmonių mokėjimais į užsienį.
2. Sudaryti palankesnes sąlygas neveiksnioms paskoloms mažinti, be kita ko, sukuriant veiksmingą valstybės valdomos turto valdymo bendrovės valdymo struktūrą, imantis veiksmų mokėjimų drausmei gerinti ir stiprinant kreditų pirkimo įmonių priežiūrą. Stiprinti ne bankų finansų sektoriaus priežiūros pajėgumus, be kita ko, visiškai integruojant draudimo ir pensijų fondų priežiūros institucijas.
3. Užbaigti reformas, kuriomis siekiama padidinti valstybinių užimtumo tarnybų veiksmingumą ir stiprinti jaunimui skirtą informavimo paramą bei paramą aktyvumui skatinti. Įgyvendinti švietimo ir mokymo sistemos reformą, įskaitant mokytojų vertinimą, ir didinti darbdavių dalyvavimą ir besimokančių asmenų dalyvavimą profesinio švietimo ir mokymo sistemoje, taip pat užtikrinti prieinamą ikimokyklinį ugdymą ir priežiūrą. Imtis priemonių siekiant užtikrinti, kad nacionalinė sveikatos priežiūros sistema, kaip planuota, 2020 m. veiktų visu pajėgumu ir kartu išsaugotų savo ilgalaikį tvarumą.
4. Vykdamas su investicijomis susijusią ekonominę politiką sutelkti dėmesį į darnųjį transportą ir aplinką, visų pirma atliekų tvarkymą ir vandentvarką, efektyvų energijos vartojimą ir atsinaujinančiųjų išteklių energiją, skaitmeninimą, įskaitant skaitmeninius įgūdžius, ir mokslinius tyrimus bei inovacijas, atsižvelgiant į teritorinius skirtumus Kipre. Priimti teisės aktus siekiant supaprastinti strateginiams investuotojams reikalingų leidimų ir licencijų išdavimo procedūras. Sudaryti geresnes sąlygas MVĮ gauti finansavimą ir atnaujinti privatizavimo projektų įgyvendinimą.

5. Aktyviau gerinti teismų sistemos veiksmingumą, įskaitant administracinio teisingumo veikimą ir civilinio proceso peržiūrą, teismų specializacijos didinimą ir visapusiškai veikiančios e. teisingumo sistemos sukūrimą. Imtis priemonių siekiant sugriežtinti teisinį reikalavimų vykdymo užtikrinimą ir užtikrinti patikimas ir sparčias nuosavybės teisių dokumentų išdavimo ir nekilnojamojo turto teisių perdavimo sistemas. Spartinti kovos su korupcija reformas, apsaugoti prokuratūros nepriklausomumą ir stiprinti teisėsaugos pajėgumą.

Priimta Briuselyje

Tarybos vardu

Pirmininkas
